

ВІДГУК
офіційного опонента
на дисертацію **Цзян Шаньюй**
«Онтосемантична концепція хорової музики Китаю»
подану на здобуття ступеня доктора філософії
за спеціальністю 025 – Музичне мистецтво

Дисертація Цзян Шаньюй присвячена міждисциплінарному дослідженню онтосемантичних засад китайської хорової музики та є актуальною науковою працею, виконаною у руслі сучасних тенденцій розвитку музикознавства. Обрана тема поєднує проблематику музичної семіотики, філософії мистецтва, культурології, хорознавства та виконавської інтерпретації, що відповідає сучасним підходам до вивчення музичної культури.

Актуальність теми дослідження визначається необхідністю наукового осмислення процесів, що характеризують розвиток сучасної китайської хорової музики, а також недостатнім висвітленням у музикознавстві взаємозв'язку між філософськими уявленнями, художньою семантикою та особливостями музичного мислення китайських композиторів. У цьому контексті запропоноване дослідження не лише заповнює окремі прогалини в хорознавстві, а й пропонує власний концептуальний підхід до інтерпретації хорового мистецтва Китаю.

Наукова концепція дисертації Цзян Шаньюй ґрунтується на баченні хорової музики як складної художньої системи, у якій музичний текст формується під впливом національної філософської традиції, поетичного слова, композиторського мислення та виконавської інтерпретації. Онтосемантичний підхід дозволив авторці вийти за межі традиційного історико-стильового аналізу й сформувати цілісну методологічну модель дослідження, що має як теоретичне, так і практичне значення.

Поставлена мета, сформульовані завдання, визначені об'єкт і предмет дослідження перебувають у логічному взаємозв'язку та повною мірою відповідають обраній тематиці. Для їх реалізації використано комплекс

взаємодоповнювальних методів музикознавства: історичного, герменевтичного, семіотичного, онтологічного, культурологічного та системного, що забезпечило належний рівень аргументованості отриманих результатів.

Важливою перевагою роботи є репрезентативність джерельної та музично-аналітичної бази. Залучення значної кількості хорових творів сучасних китайських композиторів дало можливість простежити закономірності розвитку національної хорової культури, виявити характерні особливості художнього мислення та обґрунтувати роль образів природи як одного з провідних елементів її семантичної організації.

Структура дисертації є логічною та внутрішньо цілісною. Послідовність викладу забезпечує закономірний перехід від теоретико-методологічного обґрунтування проблеми до аналізу музичного матеріалу й узагальнення отриманих результатів. Кожний розділ виконує визначену функцію в реалізації загальної концепції дослідження, а сформульовані висновки органічно впливають із проведеного аналізу.

Окремої уваги заслуговує прагнення авторки розглядати художній зміст хорового твору у нерозривному зв'язку з його виконавським втіленням. У роботі послідовно простежується взаємозалежність музичного образу, тембрової організації, інтонаційної виразності, артикуляції, звуковедення, фактури та драматургії хорового звучання. Обраний підхід суттєво розширює практичний потенціал дослідження, оскільки його результати можуть бути використані не лише в музикознавчих студіях, а й у диригентсько-хоровій та педагогічній практиці.

Загалом дисертація справляє враження самостійного, концептуально цілісного й методологічно виваженого дослідження, виконаного на високому науковому рівні. Означена проблематика, спосіб її розв'язання та характер отриманих результатів свідчать про сформованість авторського наукового підходу й належний рівень фахової підготовки здобувачки.

Розділ 1 «**Онтологія як вчення про буття звуку (співу)**» виконує функцію теоретико-методологічного підґрунтя дослідження та визначає концептуальні засади подальшого аналізу. Послідовність викладу матеріалу, логіка розгортання наукової думки й аргументованість висновків забезпечують цілісне розуміння авторської концепції та створюють необхідну основу для наступних розділів.

У центрі уваги перебуває проблема осмислення музичного звучання як форми художнього буття, що зумовило звернення до філософських, культурологічних і музикознавчих підходів. Такий міждисциплінарний підхід є виправданим, оскільки дозволяє простежити взаємозв'язок між традиційною китайською філософією, художнім мисленням і закономірностями розвитку хорового мистецтва.

Важливе місце у структурі розділу посідає аналіз світоглядних засад китайської культури, насамперед філософії Дао, крізь призму її впливу на формування музично-образної системи. Показано, що природна картина світу, характерна для китайської культурної традиції, визначає не лише тематичну спрямованість творчості композиторів, а й особливості музичного мислення, принципи організації художнього матеріалу та специфіку інтерпретації образів природи у хорових композиціях.

Науково виваженим є звернення до порівняльного аналізу китайської та європейської мистецьких традицій. Таке зіставлення не має характеру формального протиставлення культур, а використовується для виявлення відмінностей у художньому світосприйнятті та визначення тих чинників, які вплинули на формування сучасної китайської композиторської школи. У результаті авторка доходить аргументованого висновку про поєднання національних художніх традицій із досягненнями європейської професійної музичної культури, що стало одним із визначальних напрямів розвитку сучасної китайської хорової музики.

Окремої уваги заслуговує системність методологічного підходу. Філософські положення не залишаються абстрактними теоретичними

конструкціями, а послідовно інтегруються у музикознавчий аналіз, що забезпечує органічний зв'язок між світоглядними категоріями та художньою практикою. Завдяки цьому основні поняття дослідження набувають не лише теоретичного, а й прикладного значення, оскільки використовуються для пояснення закономірностей формування музичного образу та його виконавської реалізації.

Безперечною перевагою є прагнення розглядати хоровий твір як результат взаємодії композиторського задуму та виконавського втілення. Художній зміст аналізується через сукупність музично-виражальних засобів, серед яких особливе місце посідають темброво-інтонаційна виразність, артикуляція, фактура та драматургія хорового твору. Цей підхід дозволяє розширити межі традиційного музикознавчого аналізу та підкреслити роль виконавської інтерпретації у процесі розкриття художньої концепції твору.

Важливим результатом першого розділу є формування поняттєвої системи, що забезпечує цілісність подальшого дослідження. Уведені авторкою категорії функціонують не ізольовано, а утворюють єдину методологічну модель, що послідовно реалізується в аналізі музичного матеріалу наступного розділу.

Розділ 2 «Семіотика природи: композиторська інтерпретація, виконавська аналітика; спроба типології» становить основну дослідницьку частину дисертації, у якій реалізовано положення, сформульовані в теоретико-методологічному розділі. Власне тут запропонована онтосемантична концепція набуває практичного втілення через аналіз широкого кола творів сучасної китайської хорової музики. Така побудова забезпечує логічну послідовність дослідження та підтверджує внутрішню єдність авторської методології.

Особливістю цього розділу є комплексний підхід до аналізу музичного матеріалу. Хорові твори розглядаються у взаємозв'язку з поетичним текстом, філософськими уявленнями, національною культурною традицією та засобами музичної виразності. Завдяки цьому вдається показати, що

художній образ формується не окремими елементами музичної мови, а їхньою цілісною взаємодією, у якій кожний компонент виконує визначену смислотворчу функцію.

Одним із найбільш вагомих результатів розділу є розкриття семантики природних образів як системоутворювального чинника сучасної китайської хорової творчості. Переконливо доведено, що звернення до природи не обмежується програмною ілюстративністю, а відображає особливості національного світосприйняття, у якому людина, природа й мистецтво становлять єдину художньо-філософську картину світу. Ця теза визначає концептуальну спрямованість проведеного аналізу.

Наукову цінність отриманих результатів підсилює прагнення розкрити внутрішні механізми формування музичного образу. У дисертації Цзян Шаньюй простежено взаємозалежність інтонаційної, тембрової та фактурної організації, динамічного розвитку, ритміки та драматургії як складових єдиної художньої структури. Означений підхід дозволяє перейти від опису музичного тексту до виявлення закономірностей його художнього функціонування.

Аргументовано видається запропонована типологія образів природи, сформована на основі аналізу значного масиву музичного матеріалу. Виокремлення тематичних груп не лише систематизує досліджувані твори, а й дає можливість виявити характерні принципи музичного мислення сучасних китайських композиторів, простежити закономірності хорової екзистенції образів природи та визначити їхню роль у створенні національної специфіки драматургії хорових композицій.

Суттєвою перевагою розділу є його спрямованість на осмислення виконавського аспекту хорової музики. Аналізуючи конкретні твори, дисертантка звертає увагу на взаємозв'язок художнього змісту із засобами його музичного втілення. Темброві співвідношення, артикуляційні особливості, характер звуковедення, інтонаційна виразність, динамічний розвиток і драматургічна організація хорової фактури розглядаються не як

ізолювані технічні елементи, а як складові єдиної художньої концепції. Такий підхід значно розширює практичне значення дослідження для диригентсько-хорової діяльності.

Не менш важливим є прагнення авторки узагальнити результати аналізу окремих творів і сформулювати висновки щодо закономірностей розвитку сучасної китайської хорової культури. На основі проведеного дослідження обґрунтовується взаємодія традиційної китайської естетики з професійною композиторською технікою, визначаються характерні риси сучасного хорового письма та окреслюються особливості художнього мислення китайських композиторів. Унаслідок цього другий розділ набуває не лише аналітичного, а й узагальнювального характеру.

У цілому дисертація характеризується високим ступенем наукової обґрунтованості, логічною завершеністю та внутрішньою узгодженістю. Сформульовані положення і висновки мають належний рівень доказовості, а отримані результати становлять вагомий внесок у розвиток сучасного музикознавства, хорознавства та теорії виконавської інтерпретації.

Позитивно оцінюючи актуальність теми, науковий рівень дослідження, його методологічну цілісність і практичне значення, вважаю за доцільне висловити окремі зауваження, які мають дискусійний характер і не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації.

Значною перевагою дисертації є аналіз виконавського аспекту сучасної китайської хорової музики. Разом із тим цей напрям дослідження має значний потенціал для подальшого розвитку. У процесі аналізу переконливо розкрито роль тембрової організації, фактури, динаміки, артикуляції та інтонаційної виразності у формуванні художнього образу. Проте результати цього аналізу могли б бути узагальнені у вигляді системи виконавських принципів або методичних рекомендацій щодо роботи над сучасним китайським хоровим репертуаром. Таке узагальнення істотно посилює б прикладний характер роботи та розширило можливості використання її результатів у концертній і педагогічній практиці.

У зв'язку з цим виникає запитання: *Які принципи виконавської інтерпретації, сформульовані у процесі дослідження, Ви вважаєте універсальними для виконання сучасної китайської хорової музики незалежно від стилістичних особливостей конкретного твору?*

У роботі переконливо з'ясовано взаємодію традиційної китайської художньої культури з європейською професійною музичною традицією. Водночас перспективним видається подальше розширення порівняльного аспекту дослідження. Зокрема, більш детальне зіставлення запропонованої онтосемантичної моделі з принципами аналізу, що застосовуються щодо інших національних хорових шкіл, дозволило б повніше визначити її універсальні та специфічні риси. Це не належить до безпосередніх завдань дисертації, однак могло б стати логічним продовженням започаткованого наукового напрямку.

З огляду на викладене, хотілося б почути думку дисертанта щодо такого питання: *Чи вбачаєте Ви можливість застосування розробленої онтосемантичної моделі до аналізу хорової музики інших культурних традицій, чи її методологічний потенціал обмежується специфікою китайського музичного мистецтва?*

Наведені зауваження мають рекомендаційний характер і відображають окремі дискусійні аспекти дослідження. Вони не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації, а лише окреслюють напрями подальшого розвитку порушеної наукової проблематики, що свідчить про актуальність і перспективність виконаної роботи.

Дисертаційне дослідження Цзян Шаньюй «Онтосемантична концепція хорової музики Китаю» є самостійною завершеною науковою працею, у якій розв'язано актуальне наукове завдання, пов'язане з осмисленням онтосемантичних засад сучасної китайської хорової музики та виявленням закономірностей взаємодії філософських, семіотичних, культурологічних і музично-виконавських чинників у процесі формування художнього змісту хорових творів.

Наукові результати дослідження відзначаються новизною, внутрішньою логічною узгодженістю та достатнім рівнем обґрунтованості. Обрана методологія забезпечила комплексне висвітлення предмета дослідження, а залучення широкого кола музичних джерел дало змогу сформулювати аргументовані висновки щодо особливостей сучасної китайської хорової культури та запропонувати цілісну концептуальну модель її осмислення.

Основні положення дисертації повною мірою відображені у наукових публікаціях здобувачки, пройшли належну апробацію та відповідають змісту виконаного дослідження. Структура роботи є логічною, поставлена мета досягнута, а сформульовані завдання послідовно реалізовані.

За актуальністю обраної теми, рівнем наукової новизни, теоретичною та практичною значущістю отриманих результатів, ступенем їх обґрунтованості й оформленням дисертація **«Онтосемантична концепція хорової музики Китаю»** відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами), а її авторка **Цзян Шаньюй** заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво».

Кандидат мистецтвознавства, доцент, доцент
кафедри хорового диригування та академічного співу
Харківської державної академії культури

Гіголаєва-Юрченко В. О.